

HØJKONJUNKTUREN HAR KOSTET PÅ LØNKONKURRENCEEVNEN

Netop offentliggjorte tal for industriens timelønomkostninger viser en stigning på 4,6 pct. i 2008 til 270 kr. pr. time. Til sammenligning er lønningerne (målt i kroner) under ét blot steget med 0,9 pct. i de lande, vi normalt handler med. Lønstigningstakten for industriarbejdere i Danmark har i de seneste år ligget mærkbart over lønstigningerne i udlandet. Aktuelt ligger lønomkostningerne i Danmark 37 pct. over lønomkostningerne i vores samhandelslande. De høje lønninger i Danmark skal ses i sammenhæng med den rekordlave ledighed, som har præget perioden og væltet magtbalancen i løndannelsen over mod lønmodtagerne. Lønmodtagerne har med andre ord høstet fordel af en situation med få ledige hænder og gode jobmuligheder. De høje lønninger er en rammebetingelse, der betyder, at danske virksomheder har svært ved at følge med i priskonkurrencen på verdensmarkedet. Samtidig spår OECD i sin seneste prognose, at de danske eksportmarkeder skrumper med 10 pct. i 2009, hvilket givetvis blot vil intensivere priskonkurrencen yderligere. Dermed er der udsigt til en betydelig svækkelse af dansk eksport i 2009. For at de danske eksportvirksomheder skal komme styrket ud af krisen, er der behov for en periode med afdæmpede lønstigninger (som ligger under udlandets). I den sammenhæng kan det være gavnligt, at ledigheden stiger i en periode. Derfor kan vækstpakker, som sigter efter at fastholde ledigheden på et lavt niveau, ende med at blive kontraproduktive i form af tabte arbejdspladser i eksporterhvervene.

Stor forskel mellem lønningerne i Danmark og udlandet

Nye tal for industriens timelønomkostninger viser en stigning på 4,6 pct. i 2008 til 270 kr. pr. time. Til sammenligning ligger timelønsomkostningerne på knap 200 kr. i vores samhandelslande under ét. Udlandets lønninger er steget med 3,3 pct. i 2008, men medtages effekten af en styrket krone er udlandets lønninger blot steget med 0,9 pct. i 2008, *jf. tabel 1.*

Tabel 1. Timelønomkostninger i Danmark og udlandet

	2004	2005	2006	2007	2008
Udvikling i DK	228,5	236,9	245,5	258,4	270,2
- Stigning i pct.	-	3,7	3,6	5,3	4,6
Udvikling i udland i kr.	182,5	187,5	193,5	195,7	197,4
- Stigning i pct.	-	2,7	3,2	1,1	0,9
- Stigning ekskl. valutakurseffekter	-	2,1	3,2	2,7	3,3

Anm.: Lønomkostningerne i udlandet er sammenvæjet med vægtene i det effektive kronekursindeks. Forskellen i 2008 er baseret på foreløbige tal fra DA's internationale lønstatistik.

Kilde: BLS, DA, Nationalbanken og egne beregninger.

I den seneste højkonjunktur – perioden fra 2004 til 2008 – er forskellen mellem lønomkostningerne i Danmark og udlandet blevet væsentligt forøget. I Danmark er lønomkostningerne pr. time i industrien steget med ca. 18 pct. siden 2004, mens lønomkostningerne i udlandet (målt i danske kroner) kun er steget 8 pct. Dermed er niveauforskellen mellem lønomkostningerne i Danmark og udlandet blevet øget fra ca. 25 pct. i 2004 til 37 pct. i 2008, *jf. figur 1.* Heraf kan ca. 4½ pct.enhed tilskrives en styrket kronekurs i årene 2007 og 2008.

Samtidig er der ingenting, som tyder på, at produktivitetsudviklingen i Danmark skulle ligge over udlandets, *jf. OECD.* Faktisk har produktivitetsvæksten i industrien i Danmark ligget på blot 0,5 pct. årligt i perioden 2004-2008. Derfor kan mervæksten i lønningerne i forhold til udlandet i den periode ikke forklares af høj produktivitetsvækst.

Internationalt sammenlignelige tal for lønomkostningerne foreligger indtil videre frem til 2007. Udlandets lønstigningstakt for 2008 er således baseret på stigningstakten i timefortjenesten i industrien i 2008 (3,3 pct. for fremstillingsvirksomhed), *jf. DA's internationale lønstatistik.*

Figur 1. Forskel mellem lønomkostningerne i Danmark og udlandet siden 2000

Anm.: Lønomkostningerne i udlandet er sammenvæjet med vægtene i det effektive kronekursindeks. Forskellen i 2008 er baseret på foreløbige tal fra DA's internationale lønstatistik. Den stiplede linje viser det historiske gennemsnit siden 2000.

Kilde: BLS, DA, Nationalbanken og egne beregninger.

De høje lønningerne er en rammebetingelse, der betyder, at danske virksomheder har svært ved at følge med i priskonkurrencen på verdensmarkedet. Hvis den store lønforskel til udlandet fastholdes, kan det i yderste konsekvens betyde, at virksomhederne enten må lukke eller starte op på ny i udlandet. Denne problemstilling truer netop nu de danske slagterier, hvor lønomkostningerne ligeledes er meget høje, *jf. boks 1*.

Boks 1. Høje lønomkostninger hos slagterierne kan koste arbejdspladser

Tabel 1. Timelønomkostninger i udvalgte brancher	
	2008
Fremstilling	270,22
<i>Herunder udvalgte brancher</i>	
- Slagterier	270,68
Tekstilindustri	239,92
Jern- og metalindustri	251,73
Bygge- og anlægsvirksomhed	264,23
Serviceerhverv	248,04
Private erhverv (hele DA)	259,33

De danske slagterier står over for betydelige lønomkostninger – målt pr. time ligger slagteriernes lønomkostninger på 270 kr. på linje med fremstillingsvirksomhederne under ét. Dermed ligger lønomkostningerne i slagterierne over andre dele af dansk erhvervsliv, herunder bygge- og anlægssektoren og serviceerhvervene.

Slagteriarbejdernes lønomkostninger ligger omkring 4 pct. over de private erhverv under ét og omkring 13 pct. over eksempelvis tekstilindustrien, som også i høj grad gør brug af ufaglært arbejdskraft.

På grund af de høje lønomkostninger har de danske slagterier i sagens natur svært ved klare konkurrencen med udenlandske slagterier.

Kilde: DA's StrukturStatistik.

I en sammenligning på tværs af lande har Danmark i 2007 de tredje højeste lønomkostninger kun overgået af Norge og Tyskland, *jf. tabel 2*.¹ I nye EU-lande som eksempelvis Ungarn, Tjekkiet og Polen ligger lønomkostningerne pr. time i fremstillingserhvervene mellem 40-60 kr. Derfor kan det være meget attraktivt for danske virksomheder at flytte dele af produktionen mv. til de nye EU-lande.

¹ Der foreligger endnu ikke sammenlignelige niveauer for lønomkostningerne på tværs af lande for 2008.

Tabel 2. International sammenligning af timelønsomkostning i industrien i 2007

	DKK
1 Norge	299,5
2 Tyskland	276,1
3 Danmark	258,4
4 Østrig	234,9
5 Finland	216,3
6 Holland	214,8
7 Sverige	211,1
8 Belgien	210,9
9 Schweiz	208,6
10 Frankrig	205,0
11 Storbritannien	199,5
12 Irland	193,8
13 Australien	189,1
14 Italien	175,2
15 Canada	173,6
16 USA	166,3
17 Spanien	133,6
18 Japan	130,3
19 New Zealand	104,4
20 Korea	99,9
21 Ungarn	57,1
22 Portugal	56,0
23 Tjekkiet	52,6
24 Polen	41,8
Handelsvejet gennemsnit	195,68

Kilde: BLS og egne beregninger.

Høje lønstigninger svækker eksporterhvervene og reducerer råderummet for yderligere finanspolitiske vækstinitiativer

Hvis de danske eksportvirksomheder skal komme styrket og ikke svækket ud af krisen, er det nødvendigt, at lønstigningerne dæmpes mærkbart i de kommende år. De seneste oplysninger om lønstigningerne peger på en vis afdæmpning af lønudviklingen i industrien til 3,7 pct. i 4. Kvartal 2008. Men da lønstigningerne også er faldende i udlandet, er det nødvendigt med en yderligere afdæmpning af lønstigningstakten herhjemme.

I den sammenhæng er det vigtigt, at de politiske initiativer, som skal afbøde krisens konsekvenser, ikke sætter sig i øgede lønstigninger og inflation. En lempelse af finanspolitikken i Danmark vil alt andet lige øge lønstigningerne. Den store forskel mellem lønniveau i Danmark og udlandet reducerer derfor muligheden for at sætte kunstigt gang i væksten gennem yderligere finanspolitiske lempelser.